

DN DEBATT

DN Debatt. ”Väst är beroende av Rysslands gas och smutsiga pengar”

PUBLICERAD 4 mars 2022

Hälften av hedge- och riskkapitalfonderna på Wall Street skulle ha mycket svårt att överleva utan ryska pengar, skriver Sasja Beslik. Foto: Angela Weiss/AFP

DN DEBATT 4/3.

Sasja Beslik, internationell finansprofil: Västvärldens sanktioner mot Ryssland undviker i praktiken importen av gas och olja. Dessutom aktar man sig för att rena det globala finanssystemet från smutsiga ryska pengar, på grund av riskerna för en stor ekonomisk kris. Inte mycket har hänt sedan annekteringen av Krim 2014.

Detta är en opinionstext i Dagens Nyheter. Skribenten svarar för åsikter i artikeln.

Under de senaste dagarna har talen från världsledare avlöst varandra. Fördömandena av den ryska aggressionen och krigföringen i Ukraina är ödesmättade, skarpa. Europa är under attack. Europeisk demokrati är

under attack. Det är brutalt och hänsynslöst. Reaktionerna har i princip mynnat ut i tre huvudsakliga spår: sanktioner mot Ryssland, hjälp till Ukraina och ökat skydd och beredskap för sitt eget territorium.

Gräver man djupare i den första delen, nämligen sanktionerna, finner man två distinkta områden där västvärlden inte agerar och troligen inte heller kommer att göra det den närmaste framtiden. Det gäller dels import av rysk gas och olja, dels ryska pengar som finns i det globala finansiella systemet.

Cirka 25 procent av EU:s energiförbrukning kommer från naturgas. Beroendet av naturgas innebär ett beroende av Ryssland. Så har det varit och är det fortfarande. EU är den största importören av naturgas i världen och 41 procent av importen kommer från Ryssland. Anledningen till att det är så mycket rysk gas är att rysk gas är den billigaste. I stället för att diversifiera leverantörer de senaste 30 åren, har vi i väst diversifierat rutter för import av rysk gas.

Under de första 24 timmarna efter att Vladimir Putin undertecknat ett dekret som erkände två ukrainska utbrytarterritorier, köpte EU, Storbritannien och USA sammanlagt 3,5 miljoner fat rysk olja och raffinerade produkter, värda mer än 350 miljoner dollar till nuvarande priser. Utöver det köpte väst förmodligen ytterligare rysk naturgas för 250 miljoner dollar, plus aluminium, kol, nickel, titan, guld och andra råvaror för tiotals miljoner dollar. Totalt uppgick notan sannolikt till 700 miljoner dollar.

Berlin vidtog inga åtgärder mot Nord Stream 2:s systerpipeline, Nord Stream 1, som följer exakt samma rutt och har pumpat gas i flera år.

USA och EU kommer att fortsätta köpa ryska naturresurser och Moskva kommer att fortsätta frakta dem, trots den största politiska krisen sedan Sovjetunionens kollaps 1991. Båda sidor är medvetna om motsättningarna. Västvärlden vet att råvarorna är en kassako för regimen i Kreml, till stor del tack vare ultrahöga olje- och gaspriser. EU är å sin sida medvetet om den ekonomiska självskadan av att minska importen till noll. Kreml vet att råvaruexport är den egna ekonomiska livlinan.

Nord Stream 2, den Kremlstödda gasledningen som försattes i konkurs i veckan, förbinder Ryssland direkt med Tyskland under Östersjön. Berlin stoppade den administrativa godkännandeprocessen för rörledningen, vilket i praktiken tvingade projektet i konkurs. Talande nog har Berlin inte infört sanktioner mot själva ledningen. Berlin vidtog inga åtgärder mot systerpipelinen, Nord Stream 1, som följer exakt samma rutt och har

pumpat gas i flera år. Varför inte? Svaret: Nord Stream 2 är tom. Nord Stream 1 är full.

Europa bevittnar en djupt ironisk och tragisk situation: ett aggressionskrig från rysk sida, sanktioner, vapenleveranser till Ukraina, och större flöden av rysk gas in till Europa. Omställningen av vår nuvarande fossilberoende ekonomiska modell, som är konsumtions- och tillväxtbaserad, kommer att göra ont och kosta. Något som svenska och europeiska politiker helst inte vill prata om.

Nu mer än någonsin tidigare skulle omfattande, rent av historiska investeringar, behöva göras i utveckling av förnybar energi i hela Europa. Dels skulle detta minska vårt beroende av fossila bränslen, minska den makt auktoritära stater har (Ryssland är bara en av dem) över oss. Dels skulle vi sluta finansiera stater som använder intäkterna – 40 procent av Rysslands bnp kommer från olje- och gasexport – för krigföring.

Berlin fattade beslut om att öka sin militärbudget med 1 000 procent inom loppet av några timmar. Framtiden vinnas med förnybar energiförsörjning, inte med vapen.

Nu till den andra, något mer invecklade delen: ryska pengar i det globala finansiella systemet. Föreställ dig att samtliga västerländska politiker skulle gå upp på ett podium i morgon och tillkännage att de skulle rena det västerländska finanssystemet från ryska pengar. Det är en sak att frysa oligarkernas tillgångar, en helt annan att plocka bort ryska pengar från den finansiella sektorn.

I princip hälften av hedge- och riskkapitalfonderna på Wall Street skulle då ha mycket svårt att överleva. Det skulle i sin tur knäcka bankerna som hedgefonderna gör affärer med. Tyvärr är det just i dessa banker den genomsnittliga personen i väst har sina pengar, sparande, lån och aktier.

Det globala finansiella systemet är översköljt av smutsiga pengar. Tvättade pengar, knarkpengar, krigspengar nedstänkta med blod, och pengar som kommer från företag och individer som gjort och gör sina affärer på, låt oss säga, mindre legala och moraliskt eleganta sätt. Vi är bekanta med en del av detta genom de fortfarande färska skandalerna i de baltiska länderna, men även i en del nordiska länder. Böterna för vissa av dessa "förseelser" är småpengar för de inblandade i sammanhanget och glöms bort ganska snabbt och effektivt.

Utan dessa smutsiga pengar skulle vårt nuvarande ekonomiska system landa i en finanskris av episka proportioner. Det faktum att cirka 5 miljoner svenskar via AP-fonderna fortsatt fått sina pensionspengar investerade i

ryska bolag, olja och gas, efter 2014 säger en hel del om det. Detsamma - gäller övriga Europa och inte minst i USA.

Den svenska regeringen fördömde annekteringen av Krim 2014, det gjorde de flesta andra länder, men inget i vårt underliggande finansiella agerande förändrades. Vissa oligarker sanktionerades men deras investeringar fortsatte strömma in i det globala finansiella systemet. Samtidigt som svenska, europeiska och amerikanska medborgare erbjöds fortsatt möjlighet att investera i produkter med högoktaniga ryska innehav, eller med exponering mot den ryska ekonomin.

Nu sitter miljontals människor över hela Europa med skägget i brevlådan, samtidigt som de förväntas skänka pengar och hjälpa till att bekämpa den ryska aggressionen. Det hela ser mer och mer ut som ett korthus.

Omställningen av vår nuvarande globala finansiella modell måste inbegripa konsekventa åtgärder där kapitalallokering återspeglar behovet att ställa om våra samhällen på alla plan. I skrivande stund strömmar den ryska gasen, som dessutom nyligen fått grön stämpel via EU:s nya taxonomi, in i Europa och Europa betalar för den och kommer att fortsätta betala för den. De svenska och globala finansiella marknaderna är direkt eller indirekt sammankopplade med de ryska pengarna och kommer att vara det ett bra tag framöver.

Så frågan är vad vår nuvarande finansminister Mikael Damberg (S) och tidigare finansminister, tillika statsminister, Magdalena Andersson (S) tänker göra åt saken.

Ja, Ukrainas sak är vår, fast ändå inte.

Sasja Beslik